

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft följande, inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen från första kammaren nr 139 av herr *Löfvander m. fl.* samt från andra kammaren nr 39 och 40 av herr *Thorell m. fl.*, nr 291 av herr *Johansson i Bro m. fl.*, nr 302 av herr *Ericson i Boxholm* och *Hedlund i Östersund* samt nr 451 av herr *Nyblom m. fl.*

Beträffande de yrkanden, som framställts i motionerna, redogöres här nedan under punkterna A—D. I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

A. Ifrågasatta ändringar av de allmänna bestämmelserna om hemortsrätt m. m.

I ovannämnda motion nr 40 i andra kammaren har herr *Thorell m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och vidtagande av åtgärder snarast möjligt för åstadkommande av ändrade bestämmelser om hemortsrätt i syfte att ernå bättre och rättvisare fördelning av fattigvårdsbördan kommunerna emellan. I motionerna nr 139 i första kammaren av herr *Löfvander m. fl.* och nr 291 i andra kammaren av herr *Johansson i Bro m. fl.*, vilka äro likalydande, har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag — om möjligt till innevarande riksdag — rörande sådan ändring av gällande fattigvårdslag, att hemortsrätt skall, oberoende av meddelad fattigvård, åtnjutas i det samhälle, där vederbörande är mantalsskriven.

I 6 § i *förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården* stadgades, att varje socken å landet samt varje stad eller köping, som hade egen kommunalförvaltning, för sig skulle utgöra ett fattigvårdssamhälle. Detta innebar med andra ord, att det var primärkommunerna, som hade att ombesörja och bekosta fattigvården. Regeln var visserligen icke utan undantag, men i stort sett var den offentliga fattigvården en kommunal angelägenhet.

I sitt den 19 februari 1915 avgivna betänkande med förslag till lag om fattigvården anförde *fattigvårdslagstiftningskommittén* följande:

Enligt vad allmänt anses, är fattigvården närmast att betrakta som en statsuppgift. Det kunde då tilläventyrs även anses riktigare att lägga fattigvårdens handhavande på staten. Otvivelaktigt skulle därav följa vissa praktiska fördelar. En dylik anordning skulle föra med sig en fullständig utjämning av fattigvårdsbördan, i det varje medborgare hade att bidra till fattigvårdskostnaderna efter samma grunder, som fastställts för hans skattskyldighet till staten. Och härmed skulle man på samma gång slippa ifrån det med rätta så överklagade processandet mellan kommunerna om skyldighet att betala utgiven fattigvård. Emellertid skulle det utan tvivel vara ett missgrepp, om man av dessa principiella eller praktiska skäl läte staten övertaga och genom sina organ handhava fattigvården. Det är icke så i den moderna staten, att denna själv direkt ombesörjer alla statsfunktioner. I stor omfattning har staten överlämnat åt medborgarna själva eller sammanslutningar av medborgare att ombesörja dylika funktioner. Man har funnit, att härigenom framkallas till intresserad verksamhet för statsändamålet krafter, vilka eljest icke vore att påräkna och vilka till arbetet föra en anpassning och energi, som statens egna organ mången gång sakna. Ett av de områden, på vilka detta alldeles särskilt ansetts vara fallet, är fattigvårdens. Därför har ock fattigvården allmänt i större eller mindre omfattning undandragits statsorganens direkta verksamhet och överlämnats åt kommunala eller andra lokala institutioner eller sammanslutningar. Statens verksamhet inskränkes till att vara förnämligast stödjande och kontrollerande, ej direkt fattigvårdsgivande. Kommunernas fullständiga befriande från utgifterna skulle från deras handhavande av fattigvården borttaga allt ekonomiskt intresse, vilket återigen skulle komma att visa sig ödesdigert både ur kostnadssynpunkt och för dess återverkan på understödstagarna. För att förekomma alltför stora missförhållanden härav finge man lov att anordna en vidlyftig och ingående kontroll, som komme att betydligt inskränka de kommunala myndigheternas frihet i handhavandet, åstadkomma slitningar och minska intresset. Men även med en så ingående kontroll komme det att visa sig svårt att förekomma missbruk. Kommittén anser sålunda, att ett statens övertagande av fattigvården ej är att förorda.

Vid framläggande av proposition med förslag till lag om fattigvården, nr 135, till 1918 års riksdag yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Schotte, att han i likhet med kommittén funne, att man icke borde ifrågasätta, att staten eller landstingen helt övertog fattigvården, utan i stället, med bibehållande av kommunerna såsom fattigvårdssamhällen, låta staten och landstingen kraftigare än dittills hjälpa kommunerna, särskilt i syfte att bereda större möjligheter till anstaltsvård för understödstagare samt därmed lätta kommunernas bördor.

I en i anledning av propositionen inom första kammaren väckt motion, nr 145, uttalade herr Hult, att det varit önskvärt, om i samband med det framlagda förslaget till ny fattigvårdslagstiftning Kungl. Maj:t sökt att främja frågan om den kommunala skatteutjämningen genom att fördela

fattigvårdsbördan på större områden. Motionären hemställde om avslag å propositionen.

Andra särskilda utskottet fann emellertid anledning saknas att frångå vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Propositionen blev i förevarande del av riksdagen bifallen.

I fråga om *mantalsskrivningens betydelse för hemortsrätten* får utskottet erinra, att 1871 års förordning angående fattigvården som huvudregel beträffande hemortsrätten stadgade, att svensk medborgare skulle anses hava hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, varest han senast författningsenligt blivit eller bort bliva mantalsskriven.

Vid 1905 års riksdag väcktes av enskilda motionärer förslag om revision av fattigvårdslagstiftningen. I anledning av berörda motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 12 maj 1905, nr 131, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till, bland annat, ändrade bestämmelser beträffande hemortsrätt i fråga om fattigvård och rörande förhållanden, som därmed ägde sammanhang, vilka bestämmelser borde upptaga strängare villkor för hemortsrätts uppkomst än de då i ämnet gällande och vara ägnade att, såvitt ske kunde, inskränka och förenkla tvisterna mellan kommunerna om ersättning för lämnad fattigvård.

Fattigvårdslagstiftningskommittén föreslog i sitt ovannämnda, år 1915 avgivna betänkande, att svensk medborgare skulle i fråga om fattigvård hava hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast varit mantalsskriven utan att hava under det år, som mantalsskrivningen avsåge, kommit i åtnjutande av fattigvård, som, enligt vad i 49 § i kommitténs lagförslag sades, utövade inverkan på förvärv av hemortsrätt. Som anledning till att riksdagens direktiv icke följts anförde kommittén, bland annat, följande:

Med hänsyn till de såväl av riksdagen som från annat håll uttalade önskemålen om strängare villkor för förvärv av hemortsrätt hade kommittén ansett sig böra göra ett försök att anordna hemortsrätten på grundvalen av viss tids vistelse i en kommun. Kommittén hade därför utarbetat ett förslag till lagbestämmelser om hemortsrätt, vari såsom huvudregel uppställts, att en person förvärvade hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han under en tid av ett år senast varit bosatt, därvid dock detaljerade föreskrifter måst lämnas om de förhållanden, som konstituerade en bosättning. Trots det fullständigare uttryck, detta förslag givit åt samhörighets-synpunkten, hade det för kommittén framstått såsom i hög grad tvivelaktigt, huruvida detta uppvägede de praktiska fördelarna av att bibehålla mantalsskrivningen såsom utgångspunkt.

I proposition nr 135 till 1918 års riksdag med förslag till lag om fattigvården upptogs kommitténs förslag med vissa smärre ändringar i hithörande paragrafer.

Andra särskilda utskottet gjorde i sitt utlåtande icke någon erinran mot propositionens förslag om hemortsrättsbestämmelserna.

Propositionen blev av riksdagen på denna punkt i oförändrat skick bifallen.

Enligt *lagen om fattigvården den 14 juni 1918* gäller, att varje socken på landet samt varje stad eller köping, som har egen kommunalförvaltning, utgör ett fattigvårdssamhälle, som har att för sig ordna sin fattigvård (5 §). Hava två eller flera socknar å landet gemensam kommunalförvaltning, skola de anses såsom ett fattigvårdssamhälle. Två eller flera kommuner å landet kunna förenas att tillsammans utgöra ett fattigvårdssamhälle (6 §).

I 7 kapitlet innehåller *lagen om fattigvården stadganden om hemortsrätt*. Enligt dessa skall i fråga om fattigvård svensk medborgare anses, med vissa undantag, hava hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast varit mantalsskriven utan att hava under det år, som mantalsskrivningen avser, kommit i åtnjutande av fattigvård, som utövar inverkan på förvärv av hemortsrätt (45 §). Beträffande fattigvård, som utövar dylik inverkan, stadgas, att därest någon under det år, för vilket han mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, åtnjutit fattigvård enligt 1 § i *lagen* (s. k. obligatorisk fattigvård) eller om under samma år fattigvård enligt 2 § i *lagen* (s. k. frivillig fattigvård) meddelats honom av annat fattigvårdssamhälle än det, där han mantalsskrivits, vinner han ej hemortsrätt på grund av nämnda mantalsskrivning (49 §). Vissa slag av fattigvård medföra dock icke berörda verkan. Hustru har samma hemortsrätt som mannen (47 § 1 mom.). Barn inom äktenskap har, så länge det är minderårigt, faderns eller, där han är död och modern lever, moderns hemortsrätt (47 § 2 mom.). Minderårigt barn utom äktenskap har samma hemortsrätt som modern, eller, om hon är död, den hon senast ägde (47 § 2 mom.).

Om fattigvårdssamhällenas inbördes ersättningskyldighet stadgar *lagen*, att fattigvårdssamhälle, som enligt 1 § lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemortsrätt inom annat samhälle, är, frånsett vissa undantagsfall, berättigat att erhålla ersättning för fattigvården av det senare samhället (50 och 51 §§). Bestrider hemortssamhället framställt krav, må talan om ersättningsens utfående anhängiggöras hos Kungl. Maj:ts befallningshavande (54 §).

Vid början av år 1933 var totalantalet kommuner i vårt land 2 531. Antalet fattigvårdssamhällen var samtidigt 2 523. Den möjlighet, lagstiftningen enligt 6 § *fattigvårdslagen* skapat för kommuner att förena sig till gemensamma fattigvårdssamhällen, har begagnats i endast fem fall, berörande sammanlagt tretton kommuner. Däremot hava i ett stort antal fall två eller flera fattigvårdssamhällen genom kommunalförbund förenat sig om gemensam fattigvårdsanstalt. Antalet kommunalförbund för fattigvård utgör för närvarande 189, omslutande 707 kommuner.

Vid 1921 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion, nr 13, av herrar Jonsson i Risinge och Westman i Brobygård, i vilken hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för åstadkommande av ändring i gällande stadganden i lagen om fattigvården rörande förvärv av hemortsrätt i syfte att bringa dessa stadganden i närmare överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i riksdagens ovannämnda skrivelse den 12 maj 1905.

I sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 5, anförde andra lagutskottet, att utskottet icke funnit några övertygande skäl för upprivande av 1918 års riksdags beslut. Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd, vilken hemställan av riksdagen bifölls.

I skrivelse till Konungen den 12 januari 1928 anförde styrelsen för *svenska landskommunernas förbund* — under framhållande av vissa olägenheter, vilka enligt styrelsens åsikt vore förbundna med fattigvårdslagens hemortsrättsbestämmelser — att det syntes styrelsen nödvändigt, att en allsidig utredning företoges om möjligheterna för åvägabringande av en bättre sakernas ordning, samt att det torde komma att framgå av utredningen, vilka åtgärder som lämpligast borde vidtagas för avhjälpandet av de påtalade missförhållandena.

Berörda skrivelse har enligt uppgift ej föranlett annan åtgärd än att en i skrivelsen gjord framställning om åstadkommande av en mera effektiv mantalsskrivning överlämnats till finansdepartementet för att tagas i övervägande i samband med en påtänkt omläggning av folkbokföringen i dess helhet.

I en vid 1928 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 366, hemställde fru Ekberg och fru Thüring, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående möjligheterna att låta landstingsområdena utgöra fattigvårdssamhällen samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen föranledde.

I sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 22, anförde andra lagutskottet, att enligt utskottets förmenande så stora betänkligheter mötte mot att göra landstingsområdena till fattigvårdssamhällen, att utskottet ej kunde förorda en sådan ordning.

Motionen blev därefter av riksdagen avslagen.

Vid samma riksdag väcktes i samband med Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till kommunalskattelag m. m. motioner, nr 314 i första kammaren av herr Möller m. fl. och nr 509 i andra kammaren av herr Hansson i Stockholm m. fl., i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förnyad utredning av kommunalskattefrågan i enlighet med i motionerna angivna riktlinjer.

Särskilda utskottet, till vars behandling ärendet hänsköts, föreslog i sitt

utlåtande nr 1, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande, bland annat, frågan om en rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna.

I skrivelse nr 344 anhöll därefter riksdagen, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om sådan utredning.

Innan Kungl. Maj:t vidtog åtgärd med anledning av riksdagens berörda skrivelse, bemyndigade Kungl. Maj:t den 26 april 1929 chefen för socialdepartementet att tillkalla sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning angående den sociala försäkrings- och hjälpverksamhetens organisation. Vid behandlingen av frågan om tillkallande av dessa sakkunniga, de s. k. *organisationssakkunniga*, lämnade föredragande departementschefen, statsrådet Lübeck, till en början en redogörelse för tidigare vidtagna åtgärder för organisation av berörda verksamhet ävensom för olägenheter, som vore förenade med den nuvarande organisationen, samt anförde därefter:

Vad jag yttrat rörande de allvarliga olägenheter, som äro förenade med den nuvarande ordningen, synes böra föranleda, att frågan upptages till en allmän utredning. Vid en dylik utredning möta tydligen två skilda ehuru med varandra nära sammanhängande problem.

Det ena av dessa är frågan om åstadkommande av större lokala enheter, främst för den sociala omvårdnaden men möjligen i anslutning därtill även i fråga om handhavandet av vissa andra samhällseliga uppgifter. Det gäller tydligen här närmast att undersöka möjligheterna för en sådan samorganisation eller eljest ett sådant samarbete gruppvis mellan primärkommunerna eller i allt fall de mindre av dessa, att berörda uppgifter kunna handhavas på ett så ekonomiskt och i övrigt rationellt sätt som möjligt, på samma gång som hänsyn tages till att verksamhetens syfte och de lokala intressena icke sättas i fara.

Den andra av de båda i det föreliggande problemet ingående huvudfrågorna avser åstadkommandet av större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna, respektive nyss avsedda större områden, av ifrågavarande uppgifter. Den förvaltning, som det här framför allt gäller, är tydligen närmast den, som avser fattigvård, understöds- och hjälpverksamhet i anledning av arbetslöshet samt pensionsförsäkring. Vad däremot angår barnavårdsnämndernas verksamhet synes det vara mera tvivelaktigt, om tillräcklig anledning finnes till ett sammanförande med övriga organ. Barnavårdsnämnderna handhava ju huvudsakligen uppfostringsuppgifter, och deras vårdnadsklientel är väsentligen ett annat än det, som kommer i beröring med övriga här avsedda hjälporgan. Det är emellertid icke heller utan vidare givet, att alla övriga här avsedda uppgifter lämpligen böra sammanföras till en enda nämnd eller styrelse. I enlighet med vad som antytts under diskussionen torde jämte en sådan lösning andra vägar böra undersökas, exempelvis en sådan organisation, att visserligen all egentlig understödsverksamhet, alltså verksamhet för s. k. öppen fattigvård, arbetslöshetshjälp, sjukförsäkring o. s. v. ombesörjes av ett och samma organ, dit också en hjälpsökande i varje fall skulle hava att i första hand hänvända sig för erhållande av upplysningar eller understöd, men att sedan hela det kommunala anstaltsväsendet för fattigvård och andra uppgifter anförtroddes åt en särskild styrelse. Av väsentlig betydelse är under

alla förhållanden, att hos ett och samma organ förenas all erforderlig personkännedom och att alla anordningar vidtagas, som kunna tjäna till undvikande av dubbelersättning.

Problemet rörande förhållandet mellan de olika stödformerna, i första hand pensionsförsäkringen och fattigvården, måste klarläggas i hela sin vidd. Möjligen visar det sig därvid nödvändigt att omarbeta nuvarande fattigvårdslag i vissa delar, varvid förhållandet mellan primär- och sekundärkommunerna samt mellan kommunerna och staten får tagas i förnyat övervägande.

I den till innevarande riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit upplyses, att de sakkunnigas arbete beräknas vara slutfört i mitten av år 1934.

Under åberopande av riksdagens ovan omtalade skrivelse 1928 hemställde chefen för finansdepartementet, statsrådet Dahl, i statsråd den 18 oktober 1929 om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga med uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan om rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna ävensom andra därmed sammanhängande spörsmål. De sedermera tillkallade sakkunniga antogo namnet *skatteutjämningsberedningen*. I sitt anförande till statsrådsprotokollet yttrade departementschefen, bland annat, följande:

Riksdagen torde hava avsett, att i första hand bör tagas under omprövning frågan om jämkningar i den nuvarande fördelningen av samhället åliggande uppgifter mellan staten samt kommuner av olika ordning. På många områden saknas för närvarande en klar gränsdragning i detta hänseende. Jag tillåter mig i sådant avseende erinra om det »hälftenbruk» mellan staten och kommun eller mellan landsting och primärkommuner, som råder inom pensionsförsäkringen, fattigvården, folkskolan, polisväsendet och våghållningen m. m. Såsom grundval för utredningen synes nu i första hand böra fastställas, vilka verksamhetsområden i förevarande sammanhang böra komma under omprövning. Med utnyttjande av det material, som införskaffas, och med beaktande av de erfarenheter rörande hithörande frågor, vilka kunna hämtas från främmande länder, där motsvarande spörsmål äro aktuella, bör undersökas, huruvida den verksamhet, varom fråga är, lämpligen bör i större eller mindre omfattning överflyttas på statsverket eller från primärkommunerna på kommuner av högre ordning. Även jämkningar i motsatt riktning böra kunna ifrågakomma. Tillika bör tagas under omprövning, huruvida i olika fall en utvidgning av systemet med statliga bidrag för kommunala ändamål eller bidrag från landsting till primärkommuner kan vara att föredraga framför en direkt överflyttning av ifrågakommande uppgifter. Undersökningen torde böra avse varje verksamhetsgren för sig, dock så att överblicken över och sammanhanget mellan olika grenar icke förloras.

Det lär näppeligen kunna förnekas, att en bidragande orsak till det ojämna och mångenstädes betungande skattetrycket är att söka i den särskilt i vissa delar av landet rådande starka söndersplittringen i ett stort antal smärre kommunala enheter, av vilka åtskilliga hava ett otillräckligt skatteunderlag i förhållande till de ökade utgiftskrav, som senare tidens utveckling framför allt på det sociala området, fört med sig. Med hänsyn härtill torde vid en utredning av den art, som här ifrågasättes, jämväl spörsmålet om jämkningar

i den kommunala indelningen böra komma under övervägande. Genom ett lämpligt sammanförande av skilda kommuner för olika ändamål eller genom åstadkommande på annat sätt av vidgat kommunalt samarbete skulle sannolikt en bättre ekonomisering och en jämnare utgiftsfördelning i många fall stå att vinna.

Skatteutjämningsberedningen har den 12 december 1932 framlagt ett principbetänkande med förslag till skatteutjämnande åtgärder genom överflyttning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsutgifter. Enligt detta betänkande böra de regler, som gälla om fattigvårdssamhällen samt om de lokala organen för fattigvård, i huvudsak lämnas oförändrade. Landstingen föreslås skola helt omhändertaga fattigvårds- och barnavårdsanstalterna och deras drift samt i sin hand centralisera all anstaltsvård inom landstingsområdet, som för detta ändamål av landstingen skola indelas i anstaltsdistrikt, i regel omfattande flera fattigvårdssamhällen. Av de kostnader för den obligatoriska fattigvården, som icke gäldas av staten och som ej ersättas av de understödda eller för dem försörjningspliktiga, böra enligt förslaget tre fjärdedelar bäras av landstingen och en fjärdedel påvila primärkommunerna. Primärkommunerna böra däremot liksom hittills bära hela kostnaden för den frivilliga fattigvården. Skatteutjämningsberedningen har vidare i sitt ovannämnda betänkande, i syfte att verksamt minska antalet fattigvårdsmål, förordat ändringar av föreskrifterna om hemortsrätt. Enligt beredningens förslag bör hemortsrätt, cberoende av meddelad fattigvård, åtnjutas i det samhälle, där vederbörande är eller senast varit mantalsskriven. Fattigvård åt person, som under de sista tre åren varit mantalsskriven i ett samhälle utan att veterligen hava vistats där, bör ersättas av staten. Särskilda bestämmelser böra meddelas med ändamål att i möjligaste mån förekomma, att annan kommun än den verkliga hemkommunen blir bunden att omhändertaga ålderdomsförsörjningen. Kommunernas befogenhet att anlita rättegång för lösande av sina inbördes fattigvårdstvister bör begränsas.

Över skatteutjämningsberedningens betänkande hava yttranden inforrats från länsstyrelserna samt ett flertal andra myndigheter. Någon ytterligare åtgärd har enligt uppgift ej vidtagits i nu förevarande avseenden.

Vid 1930 års riksdag yrkade herr Ericson i Boxholm i motion nr 14 inom andra kammaren, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag till sådan ändring rörande hemortsrättsbestämmelserna i fattigvårdslagen, att samtliga de kommuner, där den understödsbehövande haft hemortsrätt, må, under vissa förhållanden, vidkännas underhållsplikt.

Andra lagutskottet avstyrkte i sitt med nr 8 betecknade utlåtande över motionen bifall till densamma under hänvisning till att frågan om ändrade hemortsrättsbestämmelser bragts under Kungl. Maj:ts prövning genom framställ-

ning i ämnet från styrelsen för svenska landskommunernas förbund den 12 januari 1928.

Riksdagen avslog motionen.

Vid 1931 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion, nr 191, av herr Björnberg angående centralisering av fattigvården.

Andra lagutskottet avstyrkte motionen i sitt över densamma avgivna utlåtande nr 11 under hänvisning till att frågan om sammanförande av primärkommunerna till större lokala enheter för handhavande av fattigvården samt spørsmålet om förhållandet i fattigvårdshänseende mellan primär- och sekundärkommunerna och mellan kommunerna och staten vore föremål för utredning av de organisations-sakkunniga.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1932 års riksdag yrkade herr Paulsen i två inom andra kammaren väckta motioner, nr 9 och 10, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till sådan ändring i gällande fattigvårdslag och barnavårdslag, att alla nuvarande hemortsbestämmelser slopas, att i stället för de slojade hemortsbestämmelserna inskrives i lagen, att varje svensk medborgare har hemortsrätt i Sverige utan angivande av någon särskild kommun, och att staten betalar alla kostnader för fattigvården och den offentliga barnavården.

Andra lagutskottet anförde i sitt över motionen nr 9, vilken avsåg fattigvårdslagen, avgivna utlåtande, nr 3, efter att hava redogjort för tidigare behandling av frågan angående centralisering av fattigvården:

Som av redogörelsen framgår har åt de organisations-sakkunniga uppdragits att verkställa utredning av den sociala försäkrings- och hjälpverksamhetens organisation. Vederbörande departementschef yttrade vid behandling av frågan om de sakkunnigas tillkallande, att problemet rörande förhållandet mellan de olika samhälleliga stödformerna måste klarläggas i hela sin vidd samt att det möjligen därvid skulle visa sig nödvändigt att omarbota fattigvårdslagen i vissa delar, varvid förhållandet mellan primär- och sekundärkommunerna samt mellan kommunerna och staten finge tagas i förnyat övervägande. I direktiven för skatteutjämningsberedningen uttalas, att det bör undersökas, huruvida kommunal verksamhet bör i större eller mindre omfattning överflyttas på statsverket samt huruvida i olika fall en utvidgning av systemet med statliga bidrag för kommunala ändamål kan vara att föredraga framför en direkt överflyttning av ifrågakommande uppgifter. Den ekonomiska kris, som nu är så starkt kännbar inom vårt näringsliv, gör det synnerligen önskvärt, att de förslag, vartill de nyss nämnda utredningarna rörande omorganisation av vår sociala hjälpverksamhet kunna föranleda, framläggas för riksdagen, så snart detta under beaktande av de ändrade tidsomständigheterna är möjligt. Med hänsyn till det läge, vari det pågående utredningsarbetet för närvarande befinner sig, anser utskottet icke lämpligt, att riksdagen nu gör något uttalande i den av motionären väckta frågan.

I sitt över motionen nr 10, vilken avsåg barnavårdslagen, avgivna utlåtande, nr 4, framhöll utskottet, att enligt utskottets mening synpunkter likartade med dem, som utskottet anfört i sitt ovannämnda utlåtande nr 3, voro i huvudsak tillämpliga jämväl med avseende å motionen nr 10.

De båda motionerna blevo därefter av riksdagen avslagna.

I en vid samma riksdag av herr Edward Larson väckt motion, nr 253, inom första kammaren hade hemställts, bland annat, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till ändrade bestämmelser i nu gällande fattigvårdslag rörande hemortsrätt, så att de i hög grad florerande fattigvårdprocesserna onödiggjordes.

Andra lagutskottet avstyrkte motionen i sitt utlåtande, nr 5, under hänvisning till pågående omfattande utredningsarbete med avseende å fattigvården och den sociala hjälpverksamheten över huvud taget.

Motionen blev av riksdagen avslagen.

Antalet fattigvårdprocesser har sedan 1918 tidvis högst väsentligt stegrats. Utskottet får i detta avseende hänvisa till nedanstående siffror, av vilka de för åren 1917—1925 äro hämtade ur Kungl. Maj:ts proposition nr 106 till 1926 års riksdag samt uppgiften för 1931 från skatteutjämningsberedningens betänkande.

Antal fattigvårdsmål mellan fattigvårdssamhällen, anhängiggjorda hos länsstyrelserna och överståthållarämbetet.

År	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1931
	6 972	6 972	7 637	8 637	10 076	13 218	15 806	11 449	13 426	7 407.

Antalet mål angående mantalsskrivning har starkt stegrats, såsom framgår av nedanstående uppgifter, till vilka utskottet ber att få hänvisa. Siffrorna äro hämtade beträffande åren 1917—1925 från nyssnämnda proposition vid 1926 års riksdag, för åren 1926—1929 från kammarrättens yttrande över 1924 års uppbördssakkunnigas betänkande, för år 1931 från skatteutjämningsberedningens betänkande med viss komplettering av Sveriges häradskrivareförening samt för år 1933 från en av nämnda förening gjord sammanställning.

Antalet till länsstyrelserna och överståthållarämbetet inkomna besvär rörande fråga om vidtagen eller underlåten mantalsskrivningsåtgärd.

År	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
	121	95	171	156	393	674	1 289	1 733	2 222	2 161	3 140
			År	1928	1929	1931	1933				
				4 155	5 215	9 788	14 304.				

Dessa besvär angående mantalsskrivningsfrågor ha huvudsakligen anförts av kommuner och fattigvårdssamhällen.

I en vid *innevarande riksdag* inom andra kammaren väckt motion, nr 34, har herr Ericson i Boxholm hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville företaga en allmän revision av gällande bestämmelser i fråga om mantalsskrivning i syfte att i motionen påtalade olägenheter måtte bli i möjligaste mån avhjälpta. I motionen har framhållits, bland annat, att fattigvårdslagens bestämmelser, att den faktiska mantalsskrivningen skall vara grundläggande för hemortsrätten, innebära en orättvisa i de fall, då en persons mantalsskrivning av ett eller annat skäl är oriktig.

I anledning av berörda motion, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, har nämnda utskott i betänkande den 9 april 1934, nr 24, hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning i syfte att åstadkomma förbättrad lagstiftning rörande mantalsskrivning och därmed sammanhängande frågor samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kan giva anledning.

Riksdagen, som bifallit utskottets hemställan, har därefter avlåtit skrivelse, nr 178, med ovan angivna innehåll.

För närmare upplysning angående de i bevillningsutskottets nyssnämnda betänkande behandlade spörsmålen ber andra lagutskottet att få hänvisa till berörda betänkande.

I förevarande tre motioner har berörts frågan om *fattigvård åt barn till arbetslösa men arbetsföra föräldrar*.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att riksdagen i skrivelse den 21 juni 1933, nr 356, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta dels om skyndsam utredning rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former och den allmänna fattigvården, dels ock om skyndsam utredning beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär samt om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande.

I proposition nr 38 till *innevarande riksdag* med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. har föredragande departementschefen, statsrådet Möller, efter att hava redogjort för vad vid 1933 års riksdag och tidigare förekommit i frågan beträffande förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården, anfört, bland annat (s. 63 och 64):

I anledning av riksdagens nyssnämnda skrivelse har jag inom socialdepartementet låtit verkställa en förberedande utredning beträffande den förstnämnda av de i skrivelsen berörda frågorna. På föredragning av mig har Kungl. Maj:t härefter anbefallt länsstyrelserna att införskaffa särskild utredning från kommunerna till närmare belysning av det sätt, varpå kommunerna ordnat den del av arbetslöshetshjälpen, som ej består i anordnande av arbeten och ej heller består i utgivande av kontantunderstöd med stats-

bidrag. Bearbetning av det från kommunerna inkomna vidlyftiga utredningsmaterialet har igångsatts inom departementet. Särskild utredning har också inom departementet verkställts rörande innebörden av gällande rätt i fråga om kommuns befogenhet att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär.

Såsom jag föregående år anförde, måste en gränsdragning emellan arbetslöshetsförsäkringen och den allmänna fattigvården ingå som ett led i ett allmänt åtskiljande av den med återbetalningsskyldighet förenade fattigvården och annan hjälp, som i skiftande former lämnas till följd av arbetslöshet. Ett dylikt åtskiljande sammanhänger nära med frågan om åstadkommande av en större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna av den sociala hjälpverksamheten. Denna fråga är som bekant för utredning överlämnad till de s. k. organisationsakkunniga. Nämda sakkunniga hava numera i en till mig överlämnad promemoria meddelat, att de sakkunniga vid sina undersökningar i nyssnämnda fråga jämväl behandlat frågan om förhållandet mellan arbetslöshetshjälpen och fattigvården. I promemorian uttalas vidare, att de sakkunniga funnit, att vissa materiella bestämmelser i fattigvårdslagen, exempelvis 2 § och dess tillämpning under arbetslöshet, stode i nära sammanhang med de organisationsfrågor, som närmast överlämnats till de sakkunniga. De sakkunnigas arbete på detta område kunde således komma att beröra en del av den av riksdagen begärda utredningen.

I det läge, vari frågan sålunda befinner sig, är det uppenbarligen icke möjligt att föreslå några särskilda bestämmelser till reglering av förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och den allmänna fattigvården.

I proposition nr 235 till innevarande riksdag angående anslag till bekämpande av arbetslösheten m. m. har föredragande departementschefen, statsrådet Möller, (å sid. 39) förklarar, att det för närvarande icke vore möjligt att fatta ståndpunkt till något av de spörsmål berörande arbetslöshetshjälpen och fattigvården, beträffande vilka riksdagen i sin ovannämnda skrivelse hemställt om utredning. Innan bearbetningen av det från kommunerna införskaffade utredningsmaterialet avslutats och såmedelst en mera fullständig överblick vunnits över de nuvarande förhållandena å olika orter, vore det enligt departementschefens förmenande ej möjligt att avgöra, om och i vilka avseenden en ytterligare utredning kunde eller lämpligen borde verkställas utan att avbida resultatet av de organisationssakkunnigas undersökningar.

Utskottet. Såsom framgår av den av utskottet ovan lämnade redogörelsen har skatteutjämningsberedningen haft att taga ställning till de i förevarande motioner behandlade spörsmålen angående revision av gällande bestämmelser om hemortsrätt. Enligt direktiven för skatteutjämningsberedningens verksamhet har beredningen haft att undersöka, huruvida den sociala hjälpverksamheten lämpligen borde i större eller mindre omfattning överflyttas på statsverket eller från primärkommunerna på kommuner av högre ordning, varvid tillika skulle tagas under prövning, huruvida i olika fall en utvidgning av systemet med statliga bidrag för kommunala ändamål eller bidrag från landsting till primärkommunerna kunde vara att föredraga framför en direkt överflyttning av ifrågakommande uppgifter. I sitt den 12 december 1932

framlagda principbetänkande har beredningen föreslagit, bland annat, att landstingen skola bära tre fjärdedelar av de kostnader för den obligatoriska fattigvården, som ej gäldas av staten eller ersättas av enskilda, samt primärkommunerna svara endast för den återstående delen av berörda utgifter. I fråga om hemortsrätten har beredningen föreslagit, att hemortsrätt skall, oberoende av meddelad fattigvård, åtnjutas i det samhälle, där vederbörande är eller senast varit mantalsskriven. Över skatteutjämningsberedningens förslag hava ett stort antal myndigheter och enskilda sammanslutningar yttrat sig. Vid den fortsatta behandling av skatteutjämningsberedningens betänkande, som är att förvänta, torde de i motionerna berörda spörsmålen komma under förnyat överbäggande.

Jämväl organisationssakkunniga torde komma att behandla frågan angående revision av gällande bestämmelser om hemortsrätt. Såsom framgår av utskottets redogörelse här ovan hava dessa sakkunniga bemyndigats att utreda, bland annat, spörsmålet om åstadkommande av större lokala enheter för den sociala omvårdnaden ävensom problemet rörande förhållandet mellan olika stödformer. Om det vid behandlingen av sistnämnda fråga visar sig nödvändigt att omarbета gällande fattigvårdslag i vissa delar, äga de sakkunniga taga i överbäggande förhållandet mellan primär- och sekundärkommunerna samt mellan kommunerna och staten. I den till denna riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sig tilldragit sedan föregående riksdag har uppgivits, att nämnda sakkunnigas arbete beräknas vara slutfört i mitten av innevarande år.

I motionen II: 40 har framhållits, bland annat, att förfarandet vid mantalsskrivning ofta kan föranleda till en faktiskt oriktig hemortsrätt med därav följande orättvisa ekonomiska konsekvenser för vederbörande kommun. Såsom utskottet i sin redogörelse erinrat, har innevarande års riksdag i skrivelse nr 178 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning i syfte att åstadkomma förbättrad lagstiftning rörande mantalsskrivning och därmed sammanhängande frågor samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kan giva anledning. I motiveringen till nämnda skrivelse har framhållits, bland annat, att vissa brister i mantalsskrivningsförfordningen med hänsyn till gällande bestämmelser om hemortsrätt i fattigvårdshänseende kunna leda till orättvisor ur fattigvårdssynpunkt.

Syftet med förevarande motioner skulle enligt utskottets förmenande i ej oväsentlig mån främjas av en sådan utredning som den av riksdagen begärda.

Med hänsyn till att de spörsmål, som framförts i förevarande motioner, alltså redan i olika sammanhang bragts under Kungl. Maj:ts prövning, anser sig utskottet, som förväntar, att de utredningsarbeten, vilka blivit igångsatta, komma att bedrivas med den största skyndsamhet, icke böra hemställa till riksdagen att i anledning av nu förevarande motioner hos Kungl. Maj:t begära ytterligare utredning.

B. Ifrågasatt upphävande av eller tillägg till stadgandet i 50 § 2 mom. fattigvårdslagen m. m.

Herrar Ericson i Boxholm och Hedlund i Östersund hava i sin ovan nämnda motion i andra kammaren, nr 302, yrkat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig utredning rörande sådana ändringar i fattigvårdslagen, att i 50 § 2 mom. omförmäld fattigvård med undantag för begravningshjälp jämföras med övrig fattigvård enligt 1 § fattigvårdslagen i fråga om ersättningskyldighet för hemortskommun och beträffande understödstagares förvärv av hemortsrätt.

I motionen nr 451 i andra kammaren av herr Nyblom m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande i motionen påtalade förhållanden inom fattigvården och till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen kan föranleda. I motionen har ifrågasatts att under 50 § 2 mom. fattigvårdslagen hänföra fattigvård åt barn till arbetslösa men arbetsföra föräldrar samt att låta sådan fattigvård ej utgöra hinder för förvärv av hemortsrätt.

I 29 § i 1871 års förordning angående fattigvården stadgades, att fattigvårdssamhälle, som på grund av 1 § lämnat fattigvård åt någon, som hade hemortsrätt inom annat samhälle, vore berättigat att av detta samhälle erhålla ersättning för fattigvården ävensom för begravningskostnad, om sådan erfordrats.

I sitt den 19 februari 1915 avgivna betänkande med förslag till lag om fattigvården föreslog *fattigvårdslagstiftningskommittén* såsom undantag från bestämmelsen om ersättningsplikt för hemortskommunen fattigvård, som bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avsåg att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen, läkarhjälp eller medicin, som lämnats annorledes än i förening med vård å sjukvårdsanstalt, varför ersättning skulle utgå, förlossningshjälp eller begravningskostnad, ävensom fattigvård av annat slag än här nämnts, som icke omfattat längre tid än trettio dagar.

Såsom motivering till detta förslag anförde kommittén, bland annat, följande:

Genom att införa ett stadgande, enligt vilket kostnaden för understöd av nu angivna slag undantages från ersättning, skulle tydligen ett stort antal tvisteämnen mellan kommunerna röjas ur vägen, och stadgandet skulle alltså komma att få en väsentlig betydelse med hänsyn till minskande av fattigvårdsprocesserna mellan kommunerna. Även om utvägar ej saknas att med andra medel minska antalet av tvister, torde dock intet medel vara så effektivt som att låta vistelsekommunen själv vidkännas dylika tillfälliga kostna-

der. Någon större förskjutning av fattigvårdstungan torde ej behöva befaras genom ett dylikt stadgande. Med en begränsning till ovan angivna fall torde man ej behöva befaras, att vistelsekommunen skall undandraga sig att lämna erforderlig hjälp eller att söka skjuta detta åliggande över på annan kommun.

Samtidigt föreslog kommittén, att ifrågavarande slag av fattigvård icke skulle utgöra hinder för förvärv av hemorts rätt, och anförde såsom motivering till detta förslag, bland annat, att det låge nära till hands att låta frågorna om fattigvårds ersättning och om dess inverkan på hemortsrättsförvärv behandlas enligt samma regler. Den omständigheten, att en person komme i behov av tillfällig fattigvård, kunde ej heller sägas med nödvändighet utvisa en sådan brist i försörjningsförmågan hos honom, att han ej borde kunna förändra hemorts rätt. Kommittén hade på grund härav ansett lämpligt att låta fattigvård, varom här vore fråga, vara utan inverkan på hemortsrättsförvärv.

Vid framläggande av proposition nr 135 till 1918 års riksdag anförde föredragande departementschefen, att den av kommittén omfattade principen, att fattigvård av mera tillfällig beskaffenhet icke borde medföra rätt till ersättning från hemortskommunen, vore i stort sett riktig och borde läggas till grund för lagstiftning. I fråga om den utsträckning, i vilken denna princip borde komma till tillämpning, ansåge emellertid departementschefen, att förslaget, att fattigvård, som lämnats under högst 30 dagar, icke skulle ersättas, lämpligen icke borde genomföras. Förslaget förordades därför i den begränsade omfattning, nu gällande lag innehåller.

Mot vad sålunda i propositionen föreslogs framställdes i riksdagen icke någon erinran.

50 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården innehåller i paragrafens lydelse enligt lag den 11 juni 1926 följande bestämmelser:

1 mom. Fattigvårdssamhälle, som enligt 1 § lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemorts rätt inom annat samhälle, är, oavsett om skyldeman eller annan bort jämlikt 3 eller 4 § ansvara för understödstagarens försörjning, berättigat att erhålla ersättning för fattigvården av det senare samhället i den omfattning, som här nedan sägs.

2 mom. Ersättning enligt 1 mom. utgår ej för fattigvård, som bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen, läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller begravningshjälp.

49 § 1 mom. samma lag innehåller följande bestämmelser:

Har någon under det år, för vilket han mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, åtnjutit fattigvård enligt 1 §, eller har under samma år fat-

tigvård enligt 2 § meddelats honom av annat fattigvårdssamhälle än det, där han mantalsskrivits, vinner han ej hemortsrätt på grund av nämnda mantalsskrivning. Hinder för förvärv av hemortsrätt föranledes dock icke av fattigvård, som bestått i

bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen,

läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller

begravningshjälp.

I 49 § 2 mom. stadgas, bland annat, att i fråga om inverkan på förvärv av hemortsrätt likställes med fattigvård, som någon själv åtnjutit, fattigvård, som åtnjutits av hans minderåriga barn, så ock för mannen fattigvård, vilken tilldelats hans hustru.

Vid 1928 års riksdag yrkade herrar Ericson i Boxholm och Hedlund i Östersund i en inom andra kammaren väckt motion, nr 190, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i fattigvårdslagen, att i 50 § 2 mom. fattigvårdslagen omförmäld fattigvård med undantag för begravningshjälp skulle ersättas av hemortskommunen samt i de fall, då 60 § vore tillämplig, av staten.

Över denna motion avgav statens inspektör för fattigvård och barnavård infortrat yttrande, vari han bland annat anförde:

Ett ställningstagande till förevarande motion torde kräva en undersökning, huruvida den uppfattning rörande ifrågavarande bestämmelser i 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen, som hystes vid lagens tillkomst, sedermera jävats av erfarenheten eller icke. För detta ändamål har jag införskaffat fattigvårdskonsulenternas yttranden i frågan. Av de sålunda avgivna yttrandena gå sex i tillstyrkande riktning, medan tre utmyнна i ett avstyrkande. Meningens bland konsulenterna är således delad rörande lämpligheten av den i motionen föreslagna lagändringen.

Med hänsyn härtill anser jag det uteslutet, att något beslut om ändring av ifrågavarande bestämmelse fattas av detta års riksdag. Dessförinnan torde erfordras en mera grundlig utredning än vad här kunnat åstadkommas till klargörande av denna lagbestämmelses verkningar i olika hänseenden under den tid, som gått sedan fattigvårdslagens tillkomst. Vad som av flera av konsulenterna anförts anser jag i varje fall motivera igångsättande av en dylik utredning.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag därför vördsamt tillstyrka, att en allsidig och förutsättningslös utredning företages rörande önskvärdheten och lämpligheten av ändringar i nuvarande 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen samt att därvid jämväl beaktas denna lagbestämmelses samhörighet med bestämmelsen i 49 § 1 mom., att viss tillfällig fattigvård icke utgör hinder för hemortsrättsförvärv.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 25, hemställde andra lagutskottet, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och anförde till stöd härför följande:

Motionärerna hava ej uttalat sin uppfattning i frågan, huruvida den av dem föreslagna ändringen i 50 § 2 mom. fattigvårdslagen bör medföra ändring jämväl av 49 § 1 mom. samma lag. Anses det sammanhang mellan de båda paragraferna föreligga, att den föreslagna ändringen av det förstnämnda lagrummet bör medföra den ändring av det senare, att hjälp av den beskaffenhet, som angives i ändringsförslaget, skall utgöra hinder för förvärv av hemortsrätt, måste givetvis lämpligheten av det framställda ändringsförslaget bedömas även med hänsyn till innebörden av en sådan konsekvens.

Utskottet har ej ansett tillräckligt material föreligga för ett ståndpunkts-tagande i den sålunda angivna frågan och har redan av detta skäl ansett sig ej böra förorda bifall till motionärernas förslag om lagändring. I anledning av motionen har fattigvårdsmyndigheternas uppmärksamhet blivit riktad på de hittillsvarande verkningarna av den lagbestämmelse, som motionen äsyftar, och utskottet förutsätter, att dessa myndigheter även skola med intresse följa framtida erfarenheter av lagbestämmelsernas tillämpning. Under sådana omständigheter har utskottet icke nu ansett erforderligt att förorda, att en utredning företages rörande de lagändringar, som kunna ifrågasättas med utgångspunkt från motionen.

Vid utlåtandet var fogad en reservation av fyra ledamöter, vilka ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära en allsidig och förutsättningslös utredning rörande önskvärdheten och lämpligheten av sådana ändringar i fattigvårdslagen, som påyrkats i motionen.

Första kammaren biföll utskottets hemställan, under det att andra kammaren biföll reservationen. Frågan hade alltså fallit.

Vid 1929 års riksdag väcktes åter motioner i ämnet, nämligen nr 54 i första kammaren av herrar Sandén och Ström samt nr 87 i andra kammaren av herrar Ericson i Boxholm och Hedlund i Östersund.

I sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 26, anförde andra lagutskottet, bland annat:

Utöver vad motionärerna vid föregående riksdag anført hava i de nu föreliggande motionerna icke återopats några skäl för ett genomförande av den ifrågasatta ändringen av 50 § 2 mom. fattigvårdslagen. Förhållandet mellan nämnda lagrum och bestämmelserna om hemortsrättsförvärv i 49 § 1 mom. har ej heller i år berörts i de väckta motionerna. I motionerna har ej heller beaktats, att den frågan kan komma att upptagas till prövning, huruvida icke annan utväg för gäldande av åtminstone vissa av de här berörda tillfälliga fattigvårdskostnaderna kan anses stå till buds än att de bestridas antingen av vistelse- eller hemortskommunen. Utskottet vill i detta sammanhang bringa i erinran, att fjolårets riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt utredning rörande det interkommunala skatteutjämningsproblemet. Vid verkställande av denna utredning torde jämväl frågan om överflyttande på stat och landsting av vissa fattigvårdskostnader komma under övervägande. Med hänsyn till nu anförda förhållanden har utskottet ej funnit anledning att frånga den ståndpunkt, som utskottet vid fjolårets riksdag intog till den då väckta motionen i ämnet.

Med denna motivering hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagens båda kamrar.

Vid 1930 års riksdag yrkade herr Johansson i Väby m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 71, att undantagsbestämmelserna i 50 § 2 mom. fattigvårdslagen måtte upphävas.

Andra lagutskottet anförde i sitt i ärendet avgivna utlåtande nr 1, bland annat, att utskottet ej funne skäl att frångå sin vid 1928 och 1929 års riksdagar uttalade åsikt, samt erinrade, att den från styrelsen för landskommunernas förbund väckta frågan om utredning rörande ändring av bestämmelserna om hemortsrätt ännu icke blivit avgjord ävensom att utredningen rörande det interkommunala skatteutjämningsproblemet ej vore slutförd.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

I skrivelse till Konungen den 27 november 1930 hemställde *statens inspektör för fattigvård och barnavård*, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan om upphävande av bestämmelserna i 50 § 2 mom. lagen om fattigvården och däremot svarande föreskrift i lagen om samhällets barnavård ävensom av övriga i samband därmed stående frågor.

Denna skrivelse är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I fråga om det i motionen II: 451 behandlade spørsmålet om fattigvård åt barn till arbetslösa men arbetsföra föräldrar får utskottet jämväl hänvisa till vad utskottet här ovan under A anfört beträffande förhållandet mellan arbetslöshetshjälpen i dess olika former och fattigvården.

Utskottet.

De under förevarande punkt behandlade spørsmålen rörande fattigvårdssamhällellenas inbördes ersättningsskyldighet för vissa slag av fattigvård samt om sådan fattigvårds inverkan på förvärv av hemortsrätt med mera äga uppenbarligen ett nära samband med de ovan under A behandlade frågorna rörande revision av gällande bestämmelser om hemortsrätt. Det torde finnas anledning antaga, att jämväl de nu förevarande spørsmålen komma att tilldraga sig uppmärksamhet vid fortsatt behandling av skatteutjämningsberedningens betänkande samt under organisationssakkunnigas utredning.

Utskottet vill därutöver erinra, att de i motionen II: 302 berörda frågorna för närvarande äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning i anledning av skrivelse från statens inspektör för fattigvård och barnavård den 27 november 1930.

Under sådana förhållanden finner utskottet skäl icke föreligga för riksdagen att i nu förevarande hänseenden avlåta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning.

C. Ifrågasatta ändringar i och tillägg till bestämmelserna om hemsändning av understödstagare.

I motionen nr 39 i andra kammaren av herr Thorell m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och bestämmelser snarast möjligt för åstadkommande av effektivare föreskrifter om hemsändning av personer, som åtnjuta fattigvård i annan kommun än hemorten. I motionen nr 451 i andra kammaren av herr Nyblom m. fl. ha påpekats vissa olägenheter av gällande bestämmelser om hemsändning.

I 30 § i 1871 års förordning angående fattigvården stadgades, att då någon, som av ett fattigvårdssamhälle fått obligatorisk fattigvård, hade hemortsrätt i annat fattigvårdssamhälle, ägde fattigvårdsstyrelsen i det senare samhället begära hans hemsändande eller därom själv besörja. Någon begränsning i denna rätt var ej stadgad. Någon bestämmelse om handräckning för det fall, att vederbörande ej frivilligt läte sig hemsändas, fanns ej i nämnda förordning.

Fattigvårdslagstiftningskommittén föreslog i sitt år 1915 framlagda betänkande vissa inskränkningar i rätten att hemsända understödstagare, i huvudsak överensstämmande med i sådant hänseende nu gällande bestämmelser. Kommittén utgick från att överenskommelse om hemsändning alltid skulle kunna träffas mellan de intresserade fattigvårdssamhällena. Förslaget stadgade rätt för fattigvårdsstyrelse att hos vederbörande polismyndighet erhålla handräckning för verkställande av hemsändning eller avhämtning, om understödstagaren utan skälig anledning vägrade att underkasta sig densamma. Handräckningsmyndigheten skulle därvid pröva, huruvida de i lagrummet angivna förutsättningarna förefunnes.

Kungl. Maj:ts proposition nr 135 till 1918 års riksdag, som i denna del oförändrad antogs av riksdagen, innehöll vissa ändringar i de av kommittén föreslagna förutsättningarna för hemsändning. Propositionen innehöll en bestämmelse om att vid tvister mellan fattigvårdssamhällena om hemsändning eller då understödstagaren eller viss honom närstående person bestred hemsändning sådan ej finge äga rum, utan att länsstyrelsen, efter det vederbörande blivit hörda och erforderlig utredning införskaffats, därtill lämnat tillstånd. Att låta dylika tvister hänskjutas till polismyndighet syntes föredragande departementschefen innebära vissa betänkligheter. Under sådana förhållanden hade bestämmelsen om handräckning i kommitténs förslag ej upptagits i propositionen.

I gällande lag om fattigvården stadgas i fråga om hemsändning av understödstagare i 57 §, att om fattigvårdssamhälle åt någon, som har hemortsrätt i annat fattigvårdssamhälle, utgivit fattigvård enligt 1 § under förhållanden, vilka synas utvisa, att behovet av fattigvård kommer att bliva varaktigt, äger fattigvårdsstyrelsen i det förstnämnda samhället att hos fattigvårdsstyrelsen i det andra samhället påfordra hans hemsändande eller där om själv besörja, sedan fattigvårdsstyrelsen i hemortssamhället lämnats tillfälle att därmed själv taga befattning. Sistnämnda styrelse äger ock påfordra hans hemsändande eller själv avhämta honom. Hemsändning må ej äga rum, bland annat, då understödstagaren därav skulle lida men till sin hälsa eller hans utsikt till självförsörjning därigenom skulle väsentligt minskas eller han har stadigvarande bostad hos skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller hos adoptant eller adoptivbarn eller hos syskon eller då eljest synnerliga skäl tala emot hemsändningen. Om vederbörande fattigvårdsstyrelser ha olika meningar i fråga om hemsändning eller om understödstagaren eller, då denne ej själv kan tillvarata sin rätt, sådan honom närstående person, som nyss nämnts, bestrider, att hemsändning får ske, må sådan ej äga rum, utan att Konungens befallningshavande, efter det vederbörande blivit hörda och erforderlig utredning införskaffats, därtill lämnat tillstånd. Någon bestämmelse om rätt till handräckning för det fall, att en understödstagare icke frivilligt låter sig hemsändas, finnes ej.

Med anledning av att den s. k. granskningsnämnden funnit stegringen av statens utgifter för de ändamål, som avses med, bland annat, anslaget till fattigvård, under de senaste tio åren hava varit anmärkningsvärt hög, utarbetades inom socialdepartementet år 1932 en promemoria, varöver sedermera samtliga länsstyrelser yttrat sig, i vilken promemoria, bland annat, gjordes ett försök att påvisa orsakerna till den påtalade utgiftstegringen och tänkbara utvägar att nedbringa kostnaderna för framtiden. I promemorian hade anmärkts, bland annat, att på grund av avfattningen av gällande bestämmelser hemsändning av understödstagare, vilka åtnjöte vård i annan kommun än hemortskommunen, i mycket ringa utsträckning komme till stånd. Trots att erforderlig vård skulle kunna beredas för lägre kostnad i hemortskommunen, vore det, om de själva satte sig emot hemsändning, i regel omöjligt att få sådan till stånd. Ett annat avvägande av den enskildes personliga intressen och det allmänna intresset att nedbringa fattigvårdskostnaderna kunde ifrågasättas.

Sedan länsstyrelserna inkommit med de begärda yttrandena, har inom socialdepartementet utarbetats en ny promemoria, innefattande ytterligare utredning angående orsakerna till den inträffade utgiftsökningen samt förslag till sådana ändringar i och tillägg till fattigvårdslagen, som kunna finnas tjänliga för åstadkommande av besparing. I sistnämnda promemoria heter det i fråga om hemsändning av understödstagare:

I det övervägande antalet utlåtanden hava röster höjts för ändring av gällande bestämmelser om hemsändning i syfte att underlätta hemsändning, där sådan ur kostnadssynpunkt vore önskvärd. Följande synpunkter torde böra läggas på frågan, vilka ändringar som böra vidtagas i gällande hemsändningsbestämmelser. Över huvud torde för ökad möjlighet till åstadkommande av hemsändning böra fordras, att genom hemsändning skulle ernås en avsevärd minskning i fattigvårdskostnaden. Endast under sådan förutsättning synes någon beskarning av den enskildes rätt att välja vistelseort böra ske. Enbart den omständigheten, att plats finnes å hemorts-samhällets ålderdomshem, bör icke få bliva avgörande. Men hänsyn torde böra få tagas till den minskning, som genom den ökade beläggningen av ålderdomshemmet skulle uppstå i kostnaden för hemmets drift, beräknad för underhållsdag. Hemsändning bör dock under inga förhållanden få äga rum, om understödstagaren därav skulle lida men till sin hälsa eller hans utsikt till självförsörjning därigenom skulle väsentligt minskas. Dessa hinder för hemsändning böra således alltjämt bibehållas. Däremot bör stadigvarande bostad hos någon av de i 57 § andra stycket fattigvårdslagen angivna personer icke ensamt utan endast i förening med någon av nyssnämnda omständigheter få hindra en ur kostnadssynpunkt önskvärd hemsändning. Det torde nämligen icke alltför sällan förhålla sig så, att de anhöriga, hos vilka understödstagaren är bosatt, själva draga fördel av det honom lämnade understödet. Ett vidmakthållande av ett sådant sakernas tillstånd torde icke böra av lagstiftningen understödjas. Annorlunda ställer det sig, om understödstagaren själv åtnjuter någon hjälp av de sina och det understöd, som han erhåller, därigenom kan utmätas med lägre belopp, än om han bodde ensam. I så fall torde näppeligen någon avsevärd minskning i fattigvårdskostnaden stå att vinna genom hans hemsändande. Utom dessa ändringar synes emellertid även böra stadgas det undantaget från huvudregeln, att hemsändning skall kunna företagas av hel familj, även om icke alla medlemmar av familjen erhållit fattigvård enligt 1 § fattigvårdslagen av stadigvarande beskaffenhet. Familjen torde härvidlag böra betraktas såsom en enhet, så att det såsom förutsättning för hemsändning är tillräckligt, att någon familjemedlem erhållit obligatorisk fattigvård av stadigvarande beskaffenhet. Emellertid torde i övrigt samma fordringar böra uppställas även här eller att icke någon av familjens medlemmar skall genom hemsändningen lida men till sin hälsa eller få sin utsikt till självförsörjning väsentligt minskad. Såsom en familj synas härvidlag böra betraktas föräldrar och deras hemmavarande, ej självförsörjande barn. Skulle vuxen son eller dotter, som bor samman med föräldrarna, försörja sig genom eget arbete, synes detta icke böra hindra, att föräldrarna och övriga barn hemsändas, om förutsättningarna därför eljest äro för handen. Det från visst håll framställda förslaget, att i det vid ansökningen om ersättning av staten fogade förhørsprotokollet även skall omtalas, vilka åtgärder som vidtagits i fråga om hemsändning eller de hinder, som därför mött, synes även förtjänt av beaktande. Dock torde redogörelse därutinnan böra lämnas vid sidan av förhørsprotokollet, vilket ju i allmänhet göres upp på ett alltför tidigt stadium för att tillåta en uttömmande förklaring. I detta sammanhang må emellertid upptagas en annan fråga, som berörts i ett par av de avgivna utlåtandena. Även om länsstyrelse medgivit hemsändning, kommer sådan icke alltid med säkerhet till stånd. Om nämligen understödstagaren icke vill föga sig i beslutet utan vägrar att låta sig hem-

sändas, har fattigvårdsstyrelsen ingen rätt att erhålla handräckning för beslutets verkställande. Att ett av länsstyrelse meddelat beslut skall kunna göras kraftlöst endast därigenom, att understödstagaren vägrar att underkasta sig detsamma, måste anses vara ett oeffterrättighetstillstånd. En fattigvårdsstyrelse bör hava rätt att mot företeende av laga kraftgående beslut, att hemsändning får ske, erhålla handräckning av polismyndighet för hemsändningens verkställande. Åt en bestämmelse härom synes kunna givas samma form som ifrågasvarande bestämmelse hade i kommitténs förslag.

Över sistnämnda promemoria ha yttranden avgivits av, bland annat, kammarrätten, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Kammarrätten anför bl. a.:

Då hemsändningsinstitutet principiellt bygger på vederbörande kommuners naturliga intresse av att söka skydda sig mot allt för dryga kostnader för understödstagares vård å annan ort, böra uppenbarligen hemsändningsbestämmelserna icke hava en avfattning, som i praktiken så gott som omöjliggör hemsändning. Å andra sidan måste emellertid möjligheterna att genom hemsändning få fattigvårdskostnaderna nedbringade av humanitära skäl i viss mån begränsas. Sålunda bör ej en understödstagare kunna mot sin önskan hemsändas, om han av hemsändningen skulle komma att lida men till sin hälsa, och ej heller bör hemsändning komma i fråga, då understödstagarens utsikt till självförsörjning därigenom skulle väsentligt minskas. Däremot synes det icke utan visst fog kunna göras gällande, att bestämmelserna om hemsändning av understödstagare, som har stadigvarande bostad hos viss skyldeman, fått en avfattning, som ofta tager större hänsyn än nödigt är till understödstagarens intressen. Huru önskvärt det må vara att icke genom ett samhälleligt ingripande lossa familjeband, som det är samhällets angelägna plikt att söka skydda, bör dock hänsynen härtill i regel icke vara tillräcklig att hindra ett dylikt ingripande, om därav en mera väsentlig minskning av fattigvårdskostnader skulle föranledas. Självfallet kunna emellertid sådana förhållanden föreligga, att det från understödstagarens sida framstår såsom ett fullt berättigat intresse, att en minskning av kostnaden för hans underhåll ej bör få vara bestämmande i fråga om hans vistelseort. Så synes till exempel ej kunna tänkas ifrågakomma, att minderåriga barn, som åtnjuta fattigvård och vistas i föräldrahemmet, skiljas därifrån. Då förhållanden av nu antydd art otvivelaktigt kunna hänföras till sådana synnerliga skäl, som enligt 57 § fattigvårdslagen, utöver de i paragrafen särskilt angivna, tala emot hemsändning, skulle de synpunkter i frågan, kammarrätten nu framfört, kunna bliva beaktade därigenom, att den i nyssnämnda lagrum förekommande bestämmelsen om stadigvarande bostad hos skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller hos adoptant eller adoptivbarn eller hos syskon såsom utgörande hinder mot hemsändning borttages. Kammarrätten anser sig ock kunna förorda en sådan lagändring. Det i promemorian framlagda förslaget, att hemsändning av hel familj skulle kunna mot gjort bestridande medgivas, även om icke alla medlemmar av familjen erhållit fattigvård enligt 1 § av stadigvarande beskaffenhet, kan kammarrätten icke tillstyrka. Det synes till en början kunna starkt ifrågasättas, om en lagbestämmelse av innehåll, att en person, som intet annat

förbrutit än att någon medlem av hans familj åtnjutit fattigvård, skulle kunna hemsändas, kan anses stå i god överensstämmelse med § 16 regeringsformen. I varje fall är det uppenbart, att en sådan bestämmelse skulle strida mot den grundtanke, som på sin tid funnit uttryck i § 28 förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården, nämligen att ingen finge för äventyret av framtida fattigvårdstunga förmenas rätt att välja vistelseort, en grundtanke, som tydligen ansetts vara så fast rotad, att den icke behövt kodifieras i nu gällande fattigvårdslag. Promemorians förslag att i 57 § fattigvårdslagen införa bestämmelse om handräckning för verkställighet av beslut, varigenom i vederbörlig ordning tillstånd till hemsändning meddelats, är av beskaffenhet att kunna i princip godtagas av kammarrätten. Att, sedan konungens befallningshavande eller kammarrätten i vederbörlig ordning medgivit tillstånd till hemsändning av understödstagare, denne skulle kunna göra beslutet kraftlöst genom att vägra att underkasta sig detsamma, har i promemorian med allt fog betecknats såsom ett oeffterrättighetstillstånd.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har tillstyrkt den föreslagna bestämmelsen om handräckning men har i övrigt anfört, bland annat, att förslaget syntes innebära, att en person, som bodde hos sina barn, skulle kunna hemsändas till en annan, kanske långt avlägsen kommun endast därför, att fattigvårdsstyrelsen där kunde ordna personens försörjning billigare. Enligt förbundets förmenande strede förslaget i denna del mot andan i den gällande fattigvårdslagens bestämmelser.

Svenska stadsförbundet har förklarat, att det i stort sett anslöte sig till de synpunkter, som i fråga om hemsändning framförts i den inom socialdepartementet sist utarbetade promemorian.

Svenska landstingsförbundet och *svenska landskommunernas förbund* ha inte haft någon erinran mot de föreslagna ändringarna i fattigvårdslagen angående hemsändning.

I den vid 1934 års *statsverksproposition* fogade bilagan, berörande femte huvudtiteln, har departementschefen, statsrådet Möller, (å sid. 58) under rubriken »Fattigvård i allmänhet» anfört, att den inom departementet verkställda undersökningen numera slutförts samt att densamma givit vid handen, att av de ifrågasatta lagändringarna allenast vissa smärre jämkningar i fattigvårdslagen utan större betydelse ur besparingssynpunkt lämpligen kunde vidtagas, varför vidare åtgärder för genomförandet av dessa lagändringar fått anstå.

De under förevarande punkt berörda spörsmålen angående ändringar av gällande bestämmelser rörande hemsändning av understödstagare äga uppenbarligen ett nära sammanhang med de frågor om åstadkommande av större lokala enheter för den sociala omvårdnaden samt om förhållandet mellan primär- och sekundärkommunerna ävensom mellan kommunerna och staten, som behandlats av skatteutjämningsberedningen eller för närvarande äro under utredning av organisationssakkunniga.

Såsom av utskottets redogörelse framgår, har under de senaste åren inom

Utskottet

socialdepartementet verkställt utredning i syfte att få uttrönt, huruvida statens kostnader för fattigvården kunna nedbringas. Under denna utredning har anmärkts, bland annat, att hemsändning av understödstagare, vilka åtnjuta vård i annan kommun än hemortskommunen men vilka skulle kunna beredas erforderlig vård för lägre kostnad i sistnämnda kommun, likväl i mycket ringa utsträckning kommer till stånd. Därest en understödstagare sätter sig emot hemsändning, vore det i regel omöjligt att hemsända honom. Av det uttalande, som vederbörande departementschef gjort i statsverkspropositionen till innevarande riksdag beträffande nämnda undersökning inom socialdepartementet, framgår, att densamma slutförts samt att den från den utgångspunkt, som därvid varit bestämmande, givit vid handen, att allenast vissa smärre jämkningar i fattigvårdslagen utan större betydelse ur besparingssynpunkt lämpligen kunde vidtagas, varför vidare åtgärder för genomförandet av dessa lagändringar fått anstå. Enligt utskottets förmenande äro de nuvarande bestämmelserna om hemsändning föga effektiva, och starka skäl synas tala för en snar revision av desamma. Vid det inom socialdepartementet verkställda utredningsarbetet har hemsändningsfrågan, som ovan nämnts, behandlats närmast med hänsyn till densammans betydelse för intresset att nedbringa statens kostnader för fattigvården. Vid en revision av hemsändningsbestämmelserna bör emellertid jämväl kommunernas intresse, att nämnda bestämmelser erhålla ökad effektivitet, beaktas. Samtidigt måste givetvis tillses, att berättigade humanitära hänsyn ej åsidosättas. Utskottet finner därför skäl föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t med beaktande av vad utskottet ovan anfört måtte för riksdagen framlägga de förslag till ändringar i gällande bestämmelser om hemsändning, vartill ytterligare utredning kan giva anledning.

D. Ifrågasatt ökat inflytande för de lokala fattigvårdsmyndigheterna.

I motionen nr 451 i andra kammaren av herr Nyblom m. fl. har framhållits, att de dömande myndigheterna ofta alltför lätt tillmötesgå långt gående krav från de understödssökande. Enligt motionen sakna länsstyrelserna och kammarrätten som regel en på personkänedom grundad kunskap om de understödssökande, varför de äro nödsakade att avgöra målen allenast med hänsyn till i målen företedda intyg och andra handlingar. Berörda myndigheter sakna därför ofta vid målens avgörande vetskap om förhållanden av väsentlig betydelse för målens utgång, vilka förhållanden varit av så grannliga natur, att det icke ansetts lämpligt att i en offentlig handling närmare redogöra för dem. Fattigvårdsstyrelserna, vars medlemmar äga en på personlig iakttagelse grundad kännedom om de understödssökande, böra därför enligt motionärernas förmenande tillerkännas större inflytande på bedömandet av understödsbehoven och fattigvårdsunderstödens belopp.

Såsom närmare framgår av utskottets redogörelse ovan under **A**, pågår för närvarande ett omfattande utredningsarbete med avseende å den sociala hjälpverksamhetens organisation. Under sådana omständigheter anser utskottet skäl ej föreligga för riksdagen att i anledning av motionen avlåta skrivelse i förevarande ämne till Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att de i utskottets redogörelse ovan under **A** redovisade motionerna I: 139, II: 40 och II: 291 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

b) att den i utskottets redogörelse ovan under **B** behandlade motionen II: 302 ävensom den under samma punkt redovisade framställningen i motionen II: 451 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

c) att riksdagen i anledning av den i utskottets redogörelse ovan under **C** behandlade motionen II: 39 ävensom den under samma punkt redovisade framställningen i motionen II: 451 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, efter återupptagandet av den under åren 1932 och 1933 inom socialdepartementet i syfte att söka nedbringa statens kostnader för fattigvården verkställda undersökningen angående lämpligheten av ändringar i, bland annat, fattigvårdslagens bestämmelser om hemsändning av understödstagare, ville, efter ytterligare utredning, med beaktande, utan att berättigade humanitära hänsyn åsidosättas, jämväl av kommunernas intresse, att berörda bestämmelser om hemsändning erhålla ökad effektivitet, för riksdagen förlägga de förslag, vartill utredningen i nämnda del kan giva anledning; samt

d) att den i utskottets redogörelse ovan under **D** redovisade framställningen i motionen II: 451 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 april 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *K. G. Westman*, *Linder*¹, *Frändén*^{1*}, *Sam Larsson*^{1*}, *Gustaf Tamm*^{*}, *P. Sandström* och *Norman*², fröken *Hesselgren*³ samt herrar *Olof Carlsson*⁴, *Karl Bodin*³ och *Forslund*^{*};

från a n d r a kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage*¹, *Johanson* i Halla-
gården¹, *Pettersson* i Hällbacken³, *Holmström*^{*}, *Hansson* i Trollhättan^{3*}, *Gardell* i
Gahns³ och *Sandström* i Nyland, fru *Nordgren* samt herrar *Lindberg* i Stockholm
och *Sandberg*.

¹ Ej närvarande vid behandlingen av II: 39 och 451.

² Ej närvarande vid behandlingen av II: 302.

³ Ej närvarande vid behandlingen av I: 139; II: 40, 291 och 302.

⁴ Ej närvarande vid behandlingen av I: 139; II: 40 och 291.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.